

SCHETSSEN

VAN HET

EILAND JAVA

**EN DESZELFS ONDERSCHIEDENE
BEWONERS.**

NAAR HET HOOGDUITSCH

VAN

Pfijffer zu Neueck
PFIJFFER VON NEUECK,

VOORMALIG

ZWITSCHERSCH OFFICIER

**IN DIENST VAN HET NEDERLANDSCHE GOUVER-
NEMENT IN OOST-INDIË.**

TE AMSTERDAM, BIJ

J. C. VAN KESTEREN.

1838.

90

menigheid ligt te verteren voedsel. Er worden ook uit Timor op *Java* varkens ingevoerd, aan welke boven de voorschrevene de voorkour wordt gegeven. Van tijd tot tijd brengt men ook van deze dieren uit *Europa* aan, om tot voortteling van het ras te dienen. De Chinezten houden het varkensvleesch in even groote achting, als de mohamedanen hetzelfde, overeenkomstig de wet van hunnen profeet, verafschuwen. De chinezten kunnen als de eigenlijke varkensverkoopers in het groot, of varkensleveranciers, beschouwd worden.

Wilde viervoetige dieren. Diegenen dezer dieren, welke men in den eersten rang moet stellen, zijn de herten, die, in tamelijk groot aantal, de wouden bewonen, en de *rabi-utang* (wilde zwijnen), die, ongelukkig voor den landbouwer, wiens aanplantingen zij verwoesten, maar al te zeer menigvuldig zijn. Er zijn ook wilde koeijen en stieren, tijgers en rhinoceros; doch in plaats van op deze beide laatstgemelde diergeslachten jagt te maken, poogt men liever hen te ontwijken. Het gouvernement heeft echter de tijgerjagt aangemoedigd, en daartoe eene premie van 16 gulden voor eenen koninglijken tijger, en van 7 gulden voor eenen gevleekten tijger uitgelooft. Het te groot aantal dezer bloedgierige dieren maakt desniettemin verscheidene landstreken genoegzaam unbewoonbaar.

De rhinoceros wordt zeer gevaarlijk, als hij gekwetst is; zijn moed en zijne kracht zijn alsdan

ongelooflijk; in weerwil der logge zwaarte van zijn ligchaam, is zijn gang buitengewoon snel: op zijnen weg ontwortelt hij de boomen, en vernietigt hij al wat hem verhindert den vermetelen jager te ontdekken, die hem aangevallen is, of hem gekwetst heeft. De Javanen zelven, ofschoon velen hunner geoefende scherpschutters zijn, en het dier kennen, wagen zelden er zich aan, op hetzelfde jagt te maken.

Een treurig voorval, hetwelk gedurende den laatste tijd van mijn verblijf op *Java* plaats greep, zal doen zien, hoe gevaarlijk het is, te dicht tot den rhinoceros op te naderen. Een veelbeloovend jongman, VAN RAALTEN genaamd, die de Natuurlijke Historie beoefende, bevond zich met eenige andere, insgelijks voor die wetenschap door het Nederlandsche gouvernement aangestelde; personen in het gewest Tjikao, om aldaar nasporingen in de drie rijken der natuur te bewerkstelligen. Hunne togten en volhardende navorschingen in het binnenst des eilands geleidden hen tot zeer gewigtige ontdekkingen.

Op zekeren dag ging VAN RAALTEN, door slechts één indiaan vergezeld, ter jagt, en vervolgde het spoor van eenen rhinoceros. Zijne jeugdige drift vervoerde hem om, ondanks al de hinderpalen, welke hij ontmoette, sich steeds voort te begeven. Eindelijk meende hij eens plek gevonden te hebben, van waar hij, zonder gevaar, den rhinoceros ontdekken en op hem schieten konde. Maar, wie beschrijft zijnen schrik, toen hij, na zich

door een dicht kreupelbosch eenen weg gebaad te hebben, plotseling zich derwijze nabij het wild gedierte bevond, dat, in de genoegzaam volstreckte onmogelijkheid om op zijnen weg terug te keeren, er voor hem aan geen vlugten te denken was. Het dier, hetwelk nog niet was gekwetst geworden, maakte van VAN RAALTEN, als 't ware, een speelgoed, hetwelk hij tot zijn vermaak heen en weder over den grond sleepte, niet zonder den ongelukkigen jongman vele zware kneuzingen toe te brengen, wien hij eindelijk den buik opscheurde. De Indiaan, die met trouw en moed bij zijnen meester bleef, wilde hem aan dezen gewissen dood onttrekken; hij schoot op het dier, maar de loop van het geweer sprong stukkend, en de knal der losbranding stoorde zelfs den rhinoceros geen oogenblik in zijne vreesselijke bezigheid. Eindelijk liet het monster den ongelukkigen VAN RAALTEN in zijn bloed badende liggen! In weerwil zijner wonden, werd echter, als door een wonder, deze jongman nog behouden. Zijn broeder, een zeer bekwaam opper-officier van gezondheid te *Batavia*, was hem ter hulp gesnel, na dat reeds een ander, in den omstreek wonende, geneesheer aan hem de eerste zorgen had besteed.

Tam gevogelte. De kippen, eenden en ganzen zijn op het eiland zeer overvloedig en goedkoop. Er is eene zeer fraaije soort van kleine kippen, die niet van *Java* oorspronkelijk zijn, en aan welke men den naam van *ayam-katch* geeft. De handel in deze vogels maakt eenen aanzienlijken

tak van der Javanen nijverheid uit; want, dagelijks wordt daarvan eene ongeloofelijk groote hoeveelheid voor de europeache huishoudens opgekocht; de provincie Bantam, in het westelijk gedeelte van *Java*, alwaar men deze kippen tot spotprijs koopen kan, voorziet daarvan de Bataviasche markt.

Wild gevogelte. Men vindt op *Java* waterkippen, wilde snippen en duiven; tortelduiven en vogels van allerlei soort. De *kalong*, reusachtige vledermuis, ook, wegens haar vel en haren staart, vliegende vos genaamd, wordt, door zeer vele lieden om haar vleesch boven alle ander gevogelte geacht. De *kalong* is zeer groot, en men vindt er, die meer dan zeven voet vleugelwijdte hebben. De vleugels van de *kalong* zijn met haken bezet, door welker middel zij des nachts zich aan de vruchtboomen vasthangt; des morgens keert zij in haar hol terug. Een groot en ondoordringbaar woud, op een uur gaans van *Batavia*, in het gewest Aukeh gelegen, is de gewone wijkplaats dezer roofvogels. Als zij op buit uitvliegen, verduisteren, om zoo te spreken, hunne talrijke zwermen het licht des hemels. — Paauwen ziet men in groote menigte op het eiland, vooral in de bergachtige en onbevolkte, door den tijger bewoonde gewesten, die gaarne op deze vogelen jagt maakt.

De vogel-rhinoceros (*buceros calao*) heeft insgelijks van het eiland zijnen oorsprong. De eigenlijk gezegde *kakatu* (*pittacus cristatus*) en de *lory*

(*brachyari*) worden meerendeels uit de Moluksche eilanden aangebragt. Deze laatstgenelde vogels hebben ongemeen schoone vederen, maar een° onverdragelijken schreeuw en een° zeer onaangename reuk. Er is nog op *Java* eene andere soort van papegaaijen, *leo* genoemd, die, door het gemak waarmede zij spreken leeren en door de verstaanbare, duidelijke manier op welke zij de woorden uitspreken, alle andere geslachten dezer vogels overtreffen. Ik heb een° dier papegaaijen in bezit gehad, die met een verbazend geheugen alle soorten van woorden onthield, en de meest verschillende klanken der menschelijke stem wonderbaar juist nabootste; hij was gitzwart, had eenen langen staart, een° halskraag van gele vederen, en eene kleine kuif op den kop.

Visschen. Er zijn op *Java* zeer vele visschen, die allen een smakelijk voedsel opleveren. De *tambrahmus* (goudvisschen) worden in vijvers voortgeteeld. De indische snoek (*gymnocephalus*) is een zeer gezochte visch, en die in overvloed gevonden wordt. Op het eiland en langs de kusten worden ook de visch, *voeler* of *rondtaster* (*theutis* of *javus*) genoemd, die aan zijne staart geene punten heeft, de snoek (*esox brasiliensis*), de siluur-kat (*silurus catus*), de dikbuikige siluur (*silurus ascito*), de siluur met ribben (*silurus castatus*) en eene menigte andere vischen gevangen. In het hoofdstuk, betreffende de volksvermaken der Javanen, zal breedvoeriger over de vischvangst gesproken worden.